

Єршова Н.Ю.

*к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу і обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ АУДИТА ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах здійснення фінансово-господарського контролю важливе місце займають прийоми фактичного й документального аудита. У системі таких методичних прийомів важливим є процес аудита товарно-матеріальних цінностей і фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій.

Аудитор у процесі вивчення облікових даних іде від загального – до частки, від суми – до її доданків, тобто в порядку, зворотному напрямку перетворення облікових даних в облікову (звітну) інформацію, що має п'ять рівнів перевірки. На першому рівні аудитор здійснює, так звану, камеральну перевірку, тобто арифметично й логічно звіряє дані (показники) звітності (звітних форм) як між собою (між різними формами звітності), так і усередині самої форми звітності (між її окремими рядками). На другому рівні аудитор по суті тестує синтетичний облік по обраної суб'єктом підприємництва формі бухгалтерського обліку. Маючи дані про синтетичний облік, аудитор може потім перейти до третього рівня перевірки – вивченню реєстрів аналітичного обліку й даних первинних облікових документів. Використовуючи метод аналізу від загального (синтетичний облік) до частки (первинний обліковий документ) на основі перевірки даних аналітичного обліку, аудитор, у випадку невиявлення істотних помилок, може зробити попередній висновок про надійність системи обліку суб'єкта підприємництва; обліковій політиці на підприємство й наявності системи внутрішнього контролю. Четвертий рівень перевірки припускає вивчення стану обліку господарських операцій, або – конкретних комерційних фінансових справ і т.п. І на

останньому, п'ятому рівні перевірки, аудитор вивчає конкретний господарський факт. Він (факт), до речі, може бути й угодою, що більше не повторюється, або ж бути може частиною однієї великої угоди, що переростає в господарську операцію.

Специфіку має аудит господарської операції по обліку товарно-матеріальних цінностей. Оскільки значення аудиторської перевірки операцій з товарно-матеріальними цінностями організації велике, то крім записів бухгалтерського обліку джерелом інформації про товарно-матеріальні цінності служить первинна документація. У зв'язку із цим аудитор, приступаючи до перевірки повинен вивчити всі нормативні документи, що стосуються порядку прийому, обліку, зберігання й відпустки матеріальних цінностей; зокрема , положення по обліку матеріалів, тари, малоцінних і швидкозношуваних предметах, про порядок видачі доручень, матеріально-товарних цінностей і інших.

Методика виконання аудита господарських операцій по обліку товарно-матеріальних цінностей містить ряд етапів. Етап перший: методи обліку товарно-матеріальних цінностей. Перевірку операцій з матеріальними цінностями рекомендується починати з аналізу їхньої вартісної оцінки, тому що у фактичну собівартість матеріалів крім витрат за цінами їхнього придбання включаються також: транспортно-заготівельні витрати постачальницьким організаціям, комісійні винагороди; мита ; оплата послуг стороннім організаціям по транспортуванню, доставці й зберіганню цінностей. У той же час аудитор повинен перевірити, чи не включалися у вартість матеріалів витрати на зміст складів, відділів постачання й збуту підприємства, або витрати на відрядження працівників для оформлення й узгодження договорів на поставку матеріалів, які повинні включатися до складу загальногосподарських витрат.

Етап другої включає три основних питання: інвентаризація товарно-матеріальних цінностей; перевірка повноти їхнього оприбуткування; аналіз правильності списання. Перевірка наявності, руху запасів розглядається звичайно як основна частина аудита на тих підприємствах, де їхній обсяг значний. Навмисне або ненавмисне перекручування їх кількісної або грошової оцінки по запасах ресурсів знайде відбиття в обліку фінансових результатів підприємства (оскільки вплине на розрахунок собівартості реалізованої продукції), і в «Балансі» підприємства.

У процесі перевірки стану обліку товарно-матеріальних цінностей, як правило, необхідно особиста присутність аудитора при інвентаризації, якщо запаси товарно-матеріальних цінностей значні й аудитор ставить з довір'ям до очікуваних результатів; необхідне спостереження за процесом виконання процедур інвентаризації й ідентифікації з метою визначення ступеня відповідності їхнім інструкціям, розробленим адміністрацією, або затвердженим нормативним, законодавчим документам.

У процесі аудита запасів товарно-матеріальних цінностей і незавершеного виробництва необхідно перевірити правильність віднесення операцій їхнього обліку до даного звітного року. Для цього аудитор повинен звернути особливу увагу на ряді моментів: аудиторіві необхідно знати метод обліку реалізації продукції, застосований на підприємстві та, якщо за результатами проведеної інвентаризації виявлені розбіжності фактичної й облікової кількості товарно-матеріальних цінностей, то необхідно з'ясувати: наскільки часто зустрічаються такі розбіжності і яка їхня сумарна величина; вплив цих розбіжностей на план вибіркової аудиторської перевірки.